

244
A Duna partján épül a pesti Vigadó, amely másfél évszázadon belül harmadik vigadója lesz a fővárosnak.

Az első: a Redout volt, az 1798-ban magyar földre települt bécsi mesternek, számos műemlékünk tervezőjének, Pollack Mihálynak a munkája. Alapozása 1826-ban kezdődött, elkészült 1832-ben. (A hajóhidhoz közeli zenetáncpalota a mai Vörösmarty téren állt, háttal az akkori Német Színházhoz csatlakozott. A Duna felőli részen volt a Redout-terem, a piac felőlben a Német Színház.)

Karzat: tíz krajcár

Egy 1834-es báli tudósításból: „Az épület homlokzata 49 ölnyi hosszú, s az emelet a két tánctermet, a hozzájuk tartozó éttermekkel és ruhaházakkal, a földszint pedig a pompás oszlopokkal ékes kávéházat foglalja magában. A nagy táncterem 96 lépés hosszú, 60 lépés széles és 48 lépés magas. Építészeti feldíszítése fölöttébb gazdag és izlésteli. Rendkívül nagyszerű a mellette levő csemegeterem. A termekben a hozzá tartozandó szobákkal együtt közel hatezer ember elfér, s bátran lehet állítani, aligha találni párját a birodalomban... Sok ezer gyertya fénye ragyogóvá varázsolta a márványfalakat és olyan hatást idézett elő a tömegben, hogy kápráztak belé a szemek! Sokat táncoltak a nagyteremben és a kis-teremben, a közepén, oldalt és a széleken, négyszögben s kör alakban, keringőt, cotillont, gyors polkát. A zenekart Scheller úr, az 5. pattantyús-ezred karmestere vezényelte.”

A Redout-szomszéd Német Színház 1847. február 2-án leégett. Néhány héttel a katasztrófa után a színésztársaság hangversenyt rendezett a Vigadó nagytermében. Herr Forst, a károsult társulat direktora 25 szakaszos alkalmi költeményben kérte a közönség pártfogását. De hiába. Az értelmiség nem járt a Német Színházba, az egyetemi ifjúság pedig csak azért, hogy botrányokat rendezzen, kifütyülje a társulatot.

A szabadságharc idején Budavár osztrák parancsnoka, Hentzi tábornok ágyútűzzel gyújtatta fel a pesti Duna-part házáit, nem kímélte a Vigadót sem, ahol 1848-ban az országgyűlés alsóháza is ülésezett. A pusztítás nyomait úgy-ahogy eltávolították és 1849-ben a Vigadóban nyitották meg a német játékszínt. (Az elsőrangú páholy ára 5, a másodrangúé 4 forint, a földszinti zártszék első sorai 60, a hátrábbi 50 krajcár, a karzati jegy ára 10 krajcár.) A színelőadásokat 1853-ig, az újtéri Német Színház elkészültéig tartották itt.

A második Vigadó építésze: Feszl Frigyes, a romantikus stílus következő megvalósítója. Ez a Vigadó a régebbi helyén és maradványainak felhasználásával épült. A munkálatok 1859-től 1865-ig tartottak. Feszl nemzetinek vélt ékesítő formákat alkalmazott, belső térkiépítésben ugyanúgy, mint a különböző iparművészeti, festészeti, szobrászati díszműveknél.

Öt évig foglalkozott Feszl a Vigadóval. Tárgyalt, vitázott, harcolt, — ellenségeket szerzett. (Az építkezés bonyodalmairól külön könyv szól.) A magyar, sőt az európai építészet kiemelkedő alakját sokan támadták. Újabb feladattal nem is bízták meg, sőt, a Vigadó oldal-szárnyához a telek hátsó részén emelt toldaléképületet már nem is vele, hanem Linzbauer Istvánnal terveztették. Feszl Frigyes elkedvetlenedett és visszavonult.

1865 januárjában adták át hivatalosan a második pesti Vigadót.

31,6 méter hosszú, 12 méter széles, 22 méter magas hangverseny- és báltermében rendezték meg 1945-ig Budapest legnagyobb koncertjeit, farsangi mulatságait, hivatalos ünnepeit, politikai gyűléseit, tudományos előadásait. Itt látták vendégül a világ sok nagy zeneművészt Liszt Ferentől Hubermann Bronislavig, Debussytól Jász Heifetzig. (1908-ban, ha minden jegy elkelt, a nagyterem bevétele 8000 korona volt.)

A Vigadóban tapsolták a pestiek Pablo Casalsot, ünnepelték Marion Andersont, gyönyörködtek Sauer Emil zongorajátékában, élvezték Bruno Walter karmesteri varázsát.

Főváros

Az új Vigadó

Báli tudósítás, anno 1834

14 intézmény otthona

KULTURÁLIS KÖZPONT A VÖRÖSMARTY TÉREN

A zenekart az 5. pattantyús-ezred karmestere vezényelte

A virtuóz Erich Kleiber itt dirigálta a Budapesti Hangversenyzenekart, s még jó néhány sikeres est emlékét őrzi ez a hangversenyterem. Itt zajlott le a magyar kultúra számos antifasiszta megmozdulása is. 1941–42-ben Hazádnak rendületlenül és Egy ezredévi szenvedés... címmel tartották ezeket az előadásorozatokat.

A harmadik

Feszl Frigyes Vigadójának sorsa 1945-ben ugyanaz lett, mint Pollack Mihály Redoutjéé csaknem egy évszázaddal előtte: háború tüze perzselte fel, ágyúk lövedékei pusztították el.

A harmadik pesti Vigadó építkezési munkálatai már évek óta folynak. Először a kiégett műemlék tetőzetét és homlokzatát restaurálták. Egyes tartozék-épületeit — a mögötte állott volt Haas-palotával együtt — lebontották. Különböző viták voltak, hogy mi legyen az új Vigadó rendeltetése, végül is úgy döntöttek: hangversenyek, kiállítások, ünnepek és gyűlések színhelye lesz, akárcsak elődei. A mai, a modern Redout — régi, belvárosi helyén — külsőleg hagyományos, belül korszerű lesz.

A lépcsőházat és az emeleti nagytermet eredeti formájában állítják helyre. A nagyterem magas-

ságát az akusztikai követelményeknek megfelelően csökkentik. A 680 személyes hangversenyhelyiséghez kis termek kapcsolódnak: művész-társalgó, hangoló, büfé és dohányzó. A nagy- és kisteremből egyaránt mikrofon-kábelhálózattal teszik lehetővé a rádió- és televízió-közvetítést. (A negyedik emeleten sorakoznak majd a hangkeverő, erősítő, magnetofonszobák, az elektroakusztikai műszerek kamrái. Nem feledkeznek meg a felvételek lehallgatásáról, visszajátszásáról, megfelelő hangszóróhálózat felszereléséről sem.)

A Vigadó freskói tönkrementek. A külső homlokzat megmaradt. Most az árkádot mozaikkal burkolják, a földszinten az előcsarnok egy részét 220 négyzetméteres kiállítóteremmé alakítják át, fölötte a félmeleten 150 négyzetméteres galéria lesz.

Az új Vigadó közvetlen közelében épül fel, vele összekapcsolva a művelődésügyi irodaház: a Kulturális Központ. Tíz emeletének szobáiba költözik majd — a tervek szerint — a Szerzői Jogvédő Hivatal, az Országos Filharmónia, az Országos Rendező Iroda, a Nemzetközi Koncertigazgatóság, a Magyar Hanglemezgyártó Vállalat, a Zeneműkiadó, a Zeneművészek Szövetsége, a Budapesti Zenei Versenyek Irodája, a Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, a Képcsarnok Vállalat, a Kultúra Külkereskedelmi

Vállalat, a Corvina és a Magvető Kiadó, valamint a Könyvkiadók és Terjesztők Tájékoztatói Központja.

Az ezer embert befogadó hivatali szobákon kívül ebben a kulturális centrumban kap majd állandó helyet a száztagú Állami Hangversenyzenekar, itt lesz a 130 tagú Budapesti Kórus próbaterme is. A szólisták felkészülését próbakabinetek segítik. Mindehhez még speciálisan szigetelt hangszerraktárakat, a Magyar Hanglemezgyártó Vállalatnak különleges stúdiókat és technikai helyiségeket rendeznek be. A ház földszintjén a Képcsarnok Vállalat boltot, az IBSZ fiókot nyit.

194 millió forint

Az épület szerkezete monolit vasbeton. Homlokzata időálló, megmunkált műköből készül. Fűtése automatikusan, földgázzal működik. Ugyancsak automatikusan szabályozzák a szellőzést.

Az irodahelyiségek válaszfalait mozgatható elemekből állítják össze, a hangszigetelés a legmodernebb lesz. (A nagy és a kis termekben egyaránt készülhetnek mono- és sztereo-hangfelvételek. A két terem közé kerülnek az STM-210-b típusú stúdió-magnetofonok, az elektroakusztikai műszerek, erősítők, a lemezjátszók, a hangkeverő berendezések. Az egyes helyiségeket — a termék teljes hangzárságát megőrizve — ipari tv-lánc köti össze.)

A két épület közvetlen kapcsolata az első és a második emelet magasságában ívelő folyosó. Az átjáróhid alatti fedett autóparkolóhelyen 40 kocsi várakozhat. (Persze, ez kevésnek tűnik máris.) A Vörösmarty téri épület második emeletén önkiszolgáló étterem, és eszpresszó fogadja a betérő vendégeket.

Mindkét házban lesz elegendő hely a raktáraknak; páternosztterek és gyorsliftek szállítják az utasokat a magasabb emeletekre.

A beruházást a Művelődésügyi Beruházási Vállalat szakemberei irányítják, generáltervező az ÉVM Középlettervező Vállalat. Két szakaszra osztották az építkezés munkáit. Elsőként emelik a Vörösmarty téri új épületet és ezzel együtt a Vigadót is kiegészítő részeket (a kazánházat, a transzformátor-állomást, a telefonközpontot). A második szakaszban történik a Vigadó teljes belső helyreállítása.

Az új pesti Vigadó tervezője Tiry György, a Kulturális Központé Tallós Elemér és Hübner Tibor. A Kulturális Központot előreláthatólag 1970 szeptemberében, a Vigadót 1973 végén adják át.

Az építkezés együttes költségeire 194 millió forintot fordít az állam

LÁSZLÓ MIKLÓS